

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ

Волинець Л.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, Volinesc_3@ukr.net, orcid.org/0000-0002-5064-2349

Хоменко І.О., доктор економічних наук, Національний університет «Чернігівська політехніка», Чернігів, Україна, innakhomenko28@gmail.com, orcid.org/0000-0002-0839-4536

Халацька І.І., Національний транспортний університет, Київ, Україна, tpsalkaf@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0002-0896-3421

Нагорний П.В., Національний університет «Чернігівська політехніка», Чернігів, Україна, inn5665@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8311-2491

Сопоцько О.Ю., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, tpsalkaf@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0002-7028-6628

FOREIGN ECONOMIC SECURITY OF UKRAINIAN ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INTEGRATION OF LOGISTICS SUPPLY CHAINS

Volynets L.M., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, Volinesc_3@ukr.net, orcid.org/0000-0002-5064-2349

Khomenko I.O., Doctor of Economics, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, innakhomenko28@gmail.com, orcid.org/0000-0002-0839-4536

Khalatska I.I., National Transport University, Kyiv, Ukraine, ilona_h@ukr.net, orcid.org/0000-0002-0896-3421

Nahorni P.V., Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, inn5665@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8311-2491

Sopotsko O.Y., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, tpsalkaf@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0002-7028-6628

Актуальність дослідження. Один з найважливіших аспектів міжнародних відносин – міжнародна торгівля. Стан зовнішньої торгівлі, обсяги експорту та імпорту, їх структура, взаємовідношення з іншими макроекономічними показниками, темпи розвитку досить помітно впливають на економічний стан країни, рівень добробуту її громадян. Рівень реалізації національних інтересів у зовнішній торгівлі можна охарактеризувати за допомогою показника зовнішньоекономічної безпеки. Оцінка цього показника входить до обов'язкових завдань економічного аналізу господарських відносин країни. Проте світова система зовнішньоторговельних відносин характеризується складністю, неоднозначністю, невпевненістю. Особливі досить серйозні зміни трапилися за часів пандемії COVID-19, коли деякі галузі (туристична, транспортна) постраждали найбільше, а деякі (медицина) навпаки відчули підйом. За таких умов інтеграції логістичних ланцюгів поставок особливої актуальності набуває питання розробки методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни.

Огляд публікацій. Дослідження проблематики зовнішньоекономічної безпеки країни тривалий час входить до пріоритетного кола інтересів вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Т. О. Власюк, В. В. Клімчик, Л. О. Коковський, А. А. Васильєв, Ю. Ю. Верланов, М. М. Разумей, Л. Ф. Новікова, О. А. Мельниченко, Н. В. Дулеба, Я. І. Базилевська, Д. О. Хариневич, Н. Я. Михалішин, В. Є. Хаустова, Н. В. Шупрудько, Н. П. Стучинська, L. Jones, E. Szymanik, G. Mustafa, S. Dossi, B. Greer та інші. Проте питання розробки загальної методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни залишається недостатньо дослідженим.

Мета публікації. Метою даного дослідження є розробка та пропозиція ефективної методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни на основі її макроекономічних зовнішньоекономічних показників в умовах інтеграції логістичних ланцюгів поставок.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна торгівля є одним з основних компонентів сучасних зовнішньоекономічних відносин. Розвиток міжнародної торгівлі розпочинається з часів появи міжнародних економічних відносин як таких. І в наш час зовнішня торгівля досягла дійсно глобального масштабу, який, очевидно, супроводжується конкуренцією між країнами. При цьому торговельні союзи країн та окремі розвинені країни мають значну перевагу перед тими країнами, що розвиваються. В таких умовах надзвичайно важливо досліджувати рівень дотримання національних інтересів країни в зовнішній торгівлі, який може бути узагальнено представлено за допомогою поняття «зовнішньоторговельна безпека».

Науковці дають різне визначення поняття «зовнішньоторговельна безпека». С. Пирожков [1] вважає, що зовнішньоторговельна безпека – це «спроможність держави протистояти впливу зовнішніх негативних чинників і мінімізувати заповідані ними збитки, активно використовувати участь у світовому поділі праці для створення сприятливих умов розвитку експортного потенціалу і раціоналізації імпорту, забезпечувати відповідність зовнішньоторговельної діяльності національним економічним інтересам...». На суті зовнішньоекономічної безпеки як відповідності досягнутих результатів визначеним національним інтересам та стратегічним орієнтирам держави наголошує А. Чесноков [2]. Про зовнішньоекономічну безпеку як про гармонійну співзалежність між зовнішнім та внутрішнім ринками торгівлі зазначають Я. Кукелка, М. Матусяк та Я. Яворські [3]. Таким чином, зовнішньоекономічна безпека – складне комплексне явище, яке характеризує рівень реалізації національних інтересів у зовнішній торгівлі.

Економічна безпека у зовнішній торгівлі за своєю суттю є складовою частиною зовнішньоекономічної безпеки та економічної безпеки в цілому. До основних елементів зовнішньоторговельної безпеки можна віднести [4-5]:

- методологію визначення та запобігання ризикам та загрозам зовнішній торгівлі;
- систему представлення національних інтересів у зовнішній торгівлі;
- якісні та кількісні критерії оцінки;
- державну політику у сфері зовнішньої торгівлі;
- зв'язки зовнішньої торгівлі із внутрішньою та іншими національними економічними підсистемами.

До основних критеріїв зовнішньоторговельної безпеки можна віднести:

- ❖ структуру торгівлі;
- ❖ інтенсивність торгівлі;
- ❖ ефективність торгівлі;
- ❖ динаміку торгівлі;
- ❖ торговельні обмеження.

На нашу думку, управління ризиками в умовах інтеграції логістичних ланцюгів поставок являє собою специфічний, відокремлений управлінський процес, який відіграє допоміжну роль в логістичній системі. Нестабільність економічних та політичних умов в Україні несприятливо впливає на логістичну діяльність підприємств, тому ігнорування або несистемна реалізація функцій управління ризиками негативно впливає на результати діяльності всього логістичного ланцюга.

Слід зазначити, що на даний момент не розроблено єдиної методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни за критеріями. На основі [6-8] пропонуємо виокремити чисельні індикатори критеріїв зовнішньоторговельної безпеки.

1) **Структура торгівлі.** Товарне різноманіття, залежність експорту/імпорту від конкретних товарів можна оцінити за *індексом товарної диверсифікації експорту/імпорту* ($S_j = \frac{\sum_{i=1}^n |h_{ij} - h_i|}{n}$, де S_j – індекс товарної диверсифікації, n – кількість аналізованих груп товарів, h_{ij} – частка товару i в загальному експорті/імпорті країни, h_i – частка товару i в світовому експорті/імпорті). Рациональну структуру експорту слід оцінювати за *часткою високотехнологічної продукції та часткою продукції обробної промисловості*. Географічну «зосередженість» експорту/імпорту можна оцінити за *індексом*

Херфіндаля-Хіршмана ($S_k = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left(\frac{X_i^k}{X^k}\right)^2}$, де S_k – індекс Херфіндаля-Хіршмана, n – кількість країн експортерів/імпортерів, X_i^k – обсяги експорту/імпорту країни i , X^k – загальносвітові обсяги експорту/імпорту).

2) **Інтенсивність торгівлі.** Співвідношення експорту/імпорту та ВВП можна оцінити за експортними/імпортними квотами ($K = \frac{E(I)}{\text{ВВП}} * 100\%$, де K – експортна/імпортна квота, $E(I)$ – обсяги експорту (імпорту)).

3) **Ефективність торгівлі.** Пряма економічна ефективність зовнішньої торгівлі визначається як співвідношення потенційних прибутків та збитків від зовнішньої торгівлі. Таким чином розрізняють *ефективність експорту* ($E_e = \frac{V_E}{B_E}$, де E_e – ефективність експорту, V_E – виручка від реалізації експортних товарів, B_E – витрати на виробництво та продаж виробленої експортної продукції) та *ефективність імпорту* ($I_e = \frac{B_I}{V_I}$, де I_e – ефективність імпорту, V_I – витрати на купівлю імпортних товарів, B_I – витрати на виробництво аналогічних товарів національними виробниками). Окремо слід оцінювати ефективність експорту/імпорту за цінним змістом. Відповідно, можна виділити *бюджетну ефективність експорту* ($E_{be} = \frac{V_E}{Ц_E}$, де E_{be} – бюджетна ефективність експорту, V_E – виручка від реалізації експортних товарів, $Ц_E$ – виручка від реалізації аналогічних товарів на національному ринку) та *бюджетну ефективність імпорту* ($I_{be} = \frac{Ц_I}{V_I}$, де I_{be} – бюджетна ефективність імпорту, V_I – витрати на купівлю імпортних товарів, $Ц_I$ – виручка від реалізації аналогічних товарів на національному ринку).

4) **Динаміка торгівлі.** Динаміку зовнішньої торгівлі слід оцінювати за стандартними економічними показниками динаміки, адаптованими під експорт та імпорт. Тобто слід розглядати *темпи росту експорту* ($T_E = \frac{E_n}{E_{n-1}}$, де T_E – темп росту експорту, E_n – експорт за n -й період, E_{n-1} – експорт за $n-1$ -й період) та *темпи росту імпорту* ($T_I = \frac{I_n}{I_{n-1}}$, де T_I – темп росту імпорту, I_n – імпорт за n -й період, I_{n-1} – імпорт за $n-1$ -й період). Показники динаміки мають певні особливості:

- по-перше, такі показники оцінюються в порівнянні з аналогічними показниками для інших країн чи середніми для даної країни;

- по-друге, в окремих випадках необхідно проводити коректування показників на індекс інфляції.

5) **Торгівельні обмеження.** Показники цієї групи є специфічними для кожної ситуації, диверсифікуються за країнами та товарами. Оцінювати слід квоти, часові моменти їх виконання (співвідношення до загальної тривалості року), а також заборони на ввезення товарів, митну ситуацію. Зовнішньоторговельна безпека держави в аспекті торговельних обмежень векторизується за країнами аналізу. В той же час, загальний інтегральний показник зовнішньоторговельної безпеки в аспекті торговельних обмежень слід оцінювати за часткою країн з мінімальними обмеженнями та потенційною перевагою від продажу товарів на цих ринках.

Відповідно до зазначених критеріїв, пропонуємо методологію оцінки зовнішньоторговельної безпеки держави (рисунок 1).

На етапі оцінки загального стану зовнішньоекономічної безпеки числові значення коефіцієнтів необхідно використовувати у *приведеній формі*. Причина полягає в інформативності не самого значення будь-якого коефіцієнта K , а його відхилення від критичних значень K_1 та K_2 . Ідеальним є значення $\frac{K_1+K_2}{2}$. Тоді приведені значення коефіцієнта K розраховується як $\tilde{K} = \frac{\min(K_2-K, K-K_1)}{\frac{K_1+K_2}{2}}$. Приведене значення може бути від'ємним (показник перебуває в критичній зоні),

а також від 0 до 1. Значення 1 є «ідеальним».

На другому етапі слід здійснювати диверсифіковану оцінку зовнішньоторговельної безпеки за товарними обмеженнями. Для цього необхідно аналізувати квоти та обмеження у двох паралельних аспектах: за країнами та за товарами. Диверсифікована оцінка дозволяє оцінити структуру реалізації національних інтересів у зовнішній торгівлі, її слабкі та сильні сторони.

Результативне співставлення висновків першого та другого етапу дозволяють комплексно оцінити стан зовнішньоторговельної безпеки країни.

Висновки. Зовнішньоторговельна безпека є складним комплексним явищем, яке характеризує рівень реалізації національних інтересів у зовнішній торгівлі. До основних її складових належать: методологія ідентифікації та запобігання ризикам і загрозам зовнішній торгівлі, форма представлення та реалізації національних інтересів, система якісних та кількісних показників оцінки, особливості державної політики, система зв'язків із іншими національними економічними підсистемами.

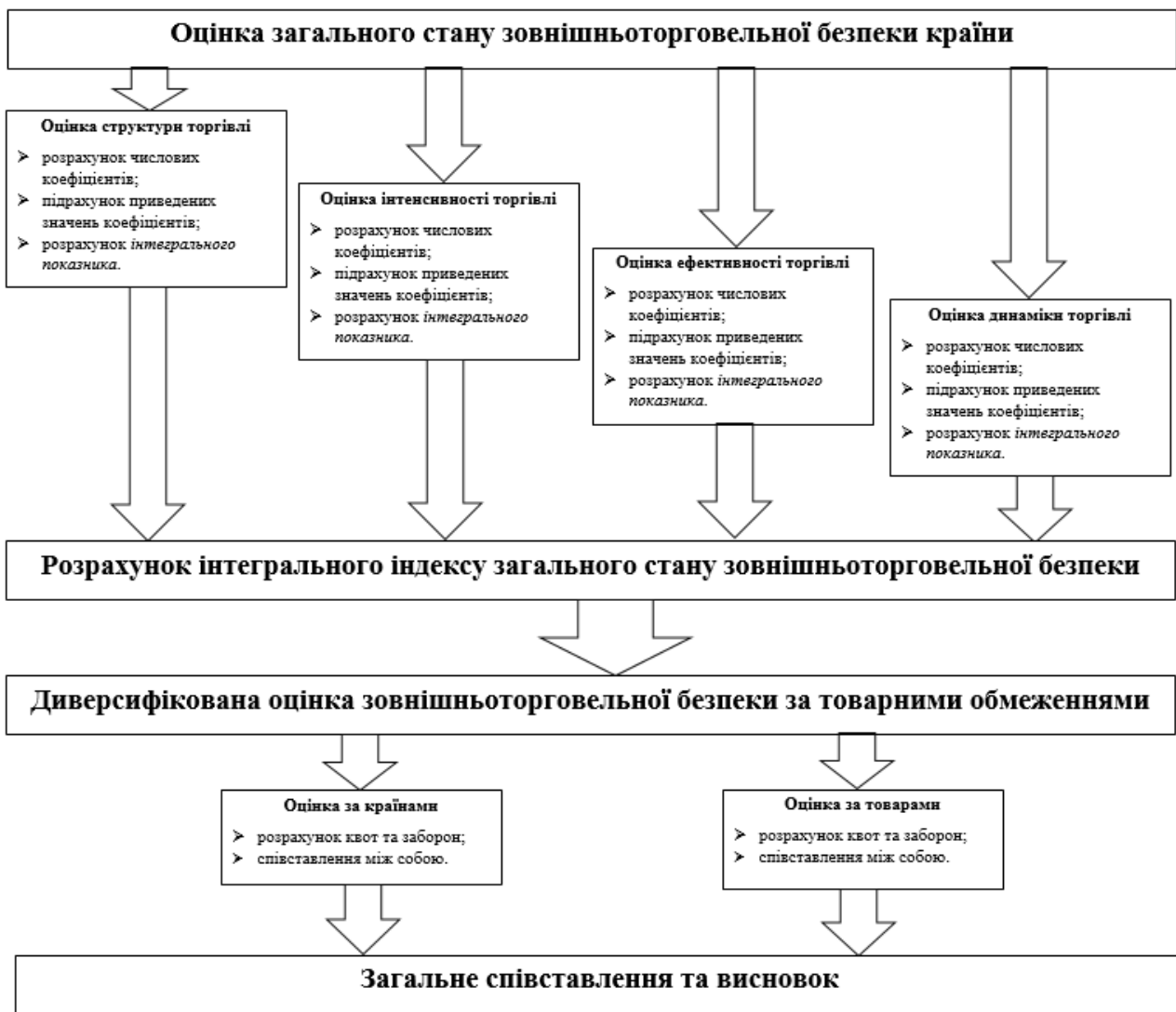

Рисунок 1 – Загальна методологія оцінки зовнішньоторговельної безпеки*

Figure 1 – Global methodology for assessing foreign trade security

*джерело: розроблено автором

Запропоновано двоетапну оцінку зовнішньоторговельної безпеки країни. На першому етапі оцінюється загальний стан зовнішньоторговельної безпеки. Для цього розраховуються показники за групами структури, ефективності, інтенсивності, динаміки торгівлі. Отримані значення показників співставляються з критичними та розраховується інтегральний індекс загального стану зовнішньоторговельної безпеки.

На другому етапі проводиться диверсифікована оцінка зовнішньоторговельної безпеки за товарними обмеженнями. Оцінювання виконується окремо за країнами та товарами. Квоти та заборони аналізуються у взаємозалежності одна від одної.

За результатами оцінки на першому та другому етапах здійснюється загальне співставлення та висновок. Пропонована методологія є ефективною, дозволяє комплексно проаналізувати стан зовнішньоторговельної безпеки країни.

Для забезпечення ефективності функціонування підприємств в умовах інтеграції логістичних ланцюгів поставок одним із елементів його управління має стати управління ризиками, що дозволить здійснювати прийняття рішень в процесі управління підприємствами з урахуванням ризиків, які впливають на його логістичну діяльність. Процес управління ризиками повинен базуватись на своєчасному інформуванні спеціалістів з ризик-менеджменту про зміни у будь-яких параметрах, які стосуються логістичної діяльності підприємства, що вимагає стабільного взаємозв'язку між його ланками.

Враховуючи сучасні тенденції мінливості зовнішнього та внутрішнього середовищ, стійке функціонування підприємствами потребує комплексної системи управління ризиками, яка має бути органічно інтегрованою в систему управління підприємством логістичної діяльності.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України за редакцією академіка НАН України С.І.Пирожкова. К.: НІПМБ, 2003. 42 с.
2. Чесноков А. В. Зовнішньоекономічна безпека держави в умовах європейської інтеграції України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.05.01; Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2006. 19 с.
3. Jacek Kukiełka Marek Matusiak Jarosław Jaworski. Bezpieczny obrót gospodarczy czyli jak ograniczać ryzyko handlowe w transakcjach krajowych i eksportowych poradnik dla przedsiębiorców wydanie drugie. Warszawa. 2008. 327 с.
4. Франчук В. І., Шупрудько Н. В. Зарубіжний досвід фіскального регулювання зовнішньоторговельної діяльності та можливості його використання для зміцнення економічної безпеки України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* № 6(68), 2018. С. 6-10.
5. Балабанова Н. В., Ларіна Д. Є. Оцінка впливу зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами ЄС на рівень зовнішньоекономічної безпеки. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка.* 2018. № 15. С. 52-59.
6. Крамарев Г. В. Аналіз підходів до оцінки зовнішньоекономічної безпеки країни. *БізнесІнформ.* № 4. 2020. С. 453-463.
7. Яковенко В.С., Борщинська Т.Ю. Формулювання загроз та оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки України. *БізнесІнформ.* №12. 2018. С. 71-77.
8. Левко М.М. Індикативний підхід до оцінки зовнішньоекономічної безпеки держави у парадигмі сталого розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* №4. 2015. С. 20-23.
9. Харазішвілі Ю. М. Методологічні підходи до оцінки рівня економічної безпеки країни. *Наука та наукознавство.* 2014. № 4. С. 44-58.
10. Харазішвілі Ю. М., Дронь Є. В. Адаптивний підхід до визначення стратегічних орієнтирів економічної безпеки України. *Економіка України.* 2014. № 5. С. 28-45.
11. Волинець Л.М, Хоменко І.О, Халацька І.І., Божок Ю.О., Пенківська К.С. Формування системи управління ризиками в логістичній діяльності підприємств. *Вісник НТУ. К.: НТУ, 2021. Серія «Економічні науки». Випуск 2 (49), 2021. С.22-31.*
12. Хоменко І.О, Волинець Л.М, Шамкало А.О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* 2021. № 1 (25). С. 15-26.
13. Хоменко І.О, Волинець Л.М, Колоток М.О. Транзитний потенціал України та розвиток міжнародних перевезень. *Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць.* – К.: КиМУ, 2020. – Випуск 2(12).– С.152-154.

REFERENCES

1. Metodichni rekomendatsii shchodo otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy za redaksiieiu akademika NAN Ukrainy S.I.Pyrozhkova. K.: NIPMB, 2003. 42 s. [in Ukrainian].
2. Chesnokov A. V. Zovnishnoekonomichna bezpeka derzhavy v umovakh yevropeiskoi intehratsii Ukrainy : avtoref. dys. kand. ekon. nauk : 08.05.01; Nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv, 2006. 19 s. [in Ukrainian].
3. Jacek Kukiełka Marek Matusiak Jarosław Jaworski. Bezpieczny obrót gospodarczy czyli jak ograniczać ryzyko handlowe w transakcjach krajowych i eksportowych poradnik dla przedsiębiorców wydanie drugie. Warszawa. 2008. 327 s.
4. Franchuk V. I., Shuprudko N. V. (2018) Zarubizhnyi dosvid fiskalnoho rehuliuвання zovnishnotorhovelnoi diialnosti ta mozhlyvosti yoho vykorystannia dlia zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky

України. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Ekonomika i upravlinnia. № 6(68), S. 6-10. [in Ukrainian].

5. Balabanova N. V., Larina D. Ye. (2018) Otsinka vplyvu zovnishnotorhovelnoho spivrobitnytstva Ukrainy z krainamy YeS na riven zovnishnoekonomichnoi bezpeky. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Ekonomika. № 15. S. 52-59. [in Ukrainian].

6. Kramarev H. V. (2020) Analiz pidkhodiv do otsinky zovnishnoekonomichnoi bezpeky krainy. BiznesInform. № 4. S. 453-463. [in Ukrainian].

7. Yakovenko V.S., Borshchynska T.Iu. (2018) Formuluvannia zahroz ta otsiniuvannia rivnia zovnishnoekonomichnoi bezpeky Ukrainy. Biznesinform. №12. 2018. S. 71-77. [in Ukrainian].

8. Levko M.M. (2015) Indykativnyi pidkhid do otsinky zovnishnoekonomichnoi bezpeky derzhavy u paradyhmi staloho rozvytku. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. №4. S. 20-23. [in Ukrainian].

9. Kharazishvili Yu. M. (2014) Metodolohichni pidkhody do otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky krainy. Nauka ta naukoznavstvo. № 4. S. 44-58. [in Ukrainian].

10. Kharazishvili Yu. M., Dron Ye. V. (2014) Adaptivnyi pidkhid do vyznachennia stratehichnykh oriiientyriiv ekonomichnoi bezpeky Ukrainy. Ekonomika Ukrainy. № 5. S. 28-45. [in Ukrainian].

11. Volynets L.M, Khomenko I.O, Khalatska I.I., Bozhok Yu.O., Penkivska K.S. (2021) Formuvannia systemy upravlinnia ryzykamy v lohistychnii diialnosti pidpriemstv. Visnyk NTU. K.: NTU, 2021. Seriia «Ekonomichni nauky». Vypusk 2 (49), С.22-31. [in Ukrainian].

12. Khomenko I.O, Volynets L.M, Shamkalo A.O. (2021) Osoblyvosti nadkhodzhennia priamykh inozemnykh investytsii ta yikhonii vplyv na ekonomiku Ukrainy. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia. № 1 (25). S. 15-26. [in Ukrainian].

13. Khomenko I.O, Volynets L.M, Kolotok M.O. (2020) Tranzytyni potentsial Ukrainy ta rozvytok mizhnarodnykh perevezhen. Suchasni pytannia ekonomiky i prava: zb. nauk. prats. – K.: KyMU, – Vypusk 2(12).– С.152-154. [in Ukrainian].

РЕФЕРАТ

Волинець Л.М. Зовнішньоекономічна безпека підприємств України в умовах інтеграції логістичних ланцюгів поставок / Л.М. Волинець, І.О. Хоменко, І.І. Халацька, П.В. Нагорний, О.Ю. Сопочко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 2 (52).

В статті розглянуто проблематику розробки методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни на основі макроекономічних зовнішньоекономічних показників. Проаналізовано феномен зовнішньоторговельної безпеки як економічного явища. Встановлено, що зовнішньоекономічна безпека – складне комплексне явище, яке характеризує рівень реалізації національних інтересів у зовнішній торгівлі. Визначено основні елементи зовнішньоторговельної безпеки: методологію ідентифікації та запобігання ризикам і загрозам зовнішній торгівлі, форму представлення і реалізації національних інтересів, систему якісних та кількісних показників оцінки, особливості державної політики, систему зв'язків із іншими національними економічними підсистемами. До основних критеріїв зовнішньоторговельної безпеки запропоновано відносити показники структури, інтенсивності, ефективності, динаміки торгівлі, а також торговельні обмеження. Структуру торгівлі слід оцінювати за індексом товарної диверсифікації експорту, індексом товарної диверсифікації імпорту, часткою високотехнологічної продукції в експорті, часткою продукції обробної промисловості в експорті, індексом Херфіндаля-Хіршмана для експорту та імпорту. Інтенсивність торгівлі запропоновано оцінювати за експортну та імпортною квотами. Ефективність торгівлі слід оцінювати за математичними показниками ефективності експорту та імпорту, а також за бюджетною ефективністю експорту та імпорту. Динаміка торгівлі оцінюється за стандартним темпом росту. Для кожного із зазначених показників визначено критичні значення. Зазначені групи показників дають можливість оцінити загальний стан зовнішньоторговельної безпеки. Для диверсифікованої оцінки слід аналізувати квоти та заборони взаємопов'язано за країнами та товарами. Загальне співставлення дають можливість зробити ґрунтовний висновок щодо зовнішньоторговельної безпеки країни.

Об'єкт дослідження – процес управління зовнішньоторговельною безпекою країни.

Мета дослідження – розробка та пропозиція ефективної методології оцінки зовнішньоторговельної безпеки країни на основі її макроекономічних зовнішньоекономічних показників в умовах інтеграції логістичних ланцюгів поставок.

Методи дослідження – методи економічного, системного та порівняльного аналізу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЗОВНІШНЬТОРГОВЕЛЬНА БЕЗПЕКА, ІНТЕНСИВНІСТЬ ТОРГІВЛІ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТОРГІВЛІ, ІНТЕГРАЦІЯ, ЛАНЦЮГИ ПОСТАВОК.

ABSTRACT

Volynets L.M., Khomenko I.O., Khalatska I.I., Nahorni P.V., Sopotsko O.Y. Foreign economic security of Ukrainian enterprises in the conditions of integration of logistics supply chains. *Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal.* – K.: NTU, 2022. – Issue 2 (52).

The article considers the issue of developing a methodology for assessing the country's foreign trade security on the basis of macroeconomic foreign economic indicators. The phenomenon of foreign trade security as an economic phenomenon is analyzed. It is established that foreign economic security is a complex complex phenomenon that characterizes the level of realization of national interests in foreign trade. The main elements of foreign trade security are identified: methodology for identification and prevention of risks and threats to foreign trade, form of representation and realization of national interests, system of qualitative and quantitative indicators, public policy, system of relations with other national economic subsystems. It is proposed to include indicators of structure, intensity, efficiency, trade dynamics, as well as trade restrictions as the main criteria of foreign trade security. The structure of trade should be assessed by the index of commodity diversification of exports, the index of commodity diversification of imports, the share of high-tech products in exports, the share of manufacturing in exports, the Herfindahl-Hirschman index for exports and imports. It is proposed to estimate the intensity of trade by export and import quotas. The efficiency of trade should be assessed by mathematical indicators of export and import efficiency, as well as by the budget efficiency of exports and imports. The dynamics of trade is measured by the standard growth rate. Critical values have been determined for each of these indicators. These groups of indicators make it possible to assess the general state of foreign trade security. For a diversified assessment, quotas and bans should be analyzed interrelated by country and commodity. General comparisons make it possible to draw a sound conclusion about the country's foreign trade security.

The object of research is the process of managing the country's foreign trade security.

The purpose of the study is to develop and propose an effective methodology for assessing the foreign trade security of the country on the basis of its macroeconomic foreign economic indicators in terms of integration of logistics supply chains.

Research methods - methods of economic, systematic and comparative analysis.

KEY WORDS: FOREIGN TRADE SECURITY, TRADE INTENSITY, TRADE EFFICIENCY, INTEGRATION, SUPPLY CHAINS.

АВТОРИ:

Волинець Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри «Транспортне право та логістика», e-mail: Volinec_3@ukr.net, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка,1, orcid.org/0000-0002-5064-2349

Хоменко Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, Національний університет «Чернігівська політехніка», професор кафедри теоретичної і прикладної економіки, Чернігів, Україна, innakhomenko28@gmail.com, orcid.org/0000-0002-0839-4536

Халацька Ілона Ігорівна, Національний транспортний університет, аспірант, e-mail: ilona_h@ukr.net, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленко,1. orcid.org/0000-0002-0896-3421

Нагорний П.В., здобувач вищої освіти, Національний університет «Чернігівська політехніка», Чернігів, Україна, inn5665@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8311-2491

Сопощко Ольга Юріївна, кандидат економічних наук Національний транспортний університет, доцент кафедри «Транспортне право та логістика», e-mail: tpsalkaf@ntu.edu.ua, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, orcid.org/0000-0002-7028-6628

AUTHORS:

Volynets Lyudmila M., Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, National Transport University, Associate Professor, Department of Transport Law and Logistics, e-mail: Volynec_3@ukr.net, Ukraine, 01010, Kyiv, vul. M. Omeljanovich-Pavlenko, 1, orcid.org/0000-0002-5064-2349

Khomenko Inna O., Economics (Dr.), professor, Chernihiv Polytechnic National University, Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, e-mail: innakhomenko28@gmail.com, orcid.org/0000-0002-0839-4536

Khalatska Ilona I., National Transport University, postgraduate student, e-mail: ilona_h@ukr.net, Ukraine, 01010, Kyiv, Omelyanovycha-Pavlenko Str. 1., orcid.org/0000-0002-0896-3421

Nahorni P.V., applicant for higher education, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, inn5665@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8311-2491

Sopotsko Olga Y., Candidate of Sciences (Economics) National Transport University, Associate Professor, Department of Transport Law and Logistics, e-mail: tpsalkaf@ntu.edu.ua, Ukraine, 01010, Kyiv, Omelyanovycha-Pavlenko Str. 1, orcid.org/0000-0002-7028-6628.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Базиліук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту, Київ, Україна.

Дубина М.В., доктор економічних наук, професор, Національний університет «Чернігівська політехніка», завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігів, Україна.

REVIEWER:

Bazyliuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, head, department of Finance, Accounting and Audit, Kyiv, Ukraine.

Dubina M.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, Chernihiv Polytechnic National University, head, department of Finance, banking and insurance, Chernihiv, Ukraine.